

літики в сучасних умовах у багатьох країнах світу, залишаються відкритими або потребують суттєвого вдосконалення такі питання:

— кількісне визначення системного ризику в імовірнісних оцінках, незважаючи на істотний прогрес у розвитку кількісних підходів, є вкрай важким, але необхідним для ефективного застосування потрібного комплексу макроруденційних інструментів;

— калібрування макроруденційних інструментів залишається складним завданням та потребує подальшого розвитку, зважаючи на невідомість щодо результатів трансмісії цих інструментів для кожної окремої економіки;

— досягнення чіткого та ефективного управління за допомогою макроруденційних інструментів є важким через невизначеність вимірювання позитивних наслідків, при тому, що витрати очевидні;

— розвиток комунікацій щодо здійснення та оцінки результатів макроруденційної політики може відбуватися відповідно до досвіду комунікації в процесі проведення монетарної політики між центральним банком і суспільством, але потребує певного вдосконалення та специфікації;

— законодавче підґрунтя макроруденційних заходів має узгоджуватися із загальною інституціональною інфраструктурою в кожній окремій країні.

#### Література

1. Петрик О. І. Шлях до цінової стабільності: світовий досвід та перспективи для України: монографія / О.І.Петрик. — К.: НАН України, Інститут економіки та прогнозування, Університет банківської справи НБУ. — 2008. — 372 с.

2. Петрик О. І. Тарнавський М. О. Фінансова стабільність як ключова

функція центрального банку в сучасних умовах // Вісник THEU. — 2010. — № 5–2. — С. 149–155.

3. Колобов Ю. В., Петрик О. І. Основні аспекти фінансової стабільності в сучасних умовах: Зб. наук. пр. Фінансово-кредитна діяльність: проблеми теорії та практики / Харківський інститут банківської справи Університету банківської справи НБУ. — Вип. 1(12)— 2012. — С. 11–17.

4. Key Aspects of Macroprudential Policy, 2013, SM/13/145, IMF, Washington D.C.

5. Петрик О. І. Степанюк Є. В. “Булбашки” цін на активи: міжнародний досвід та рекомендації для України // Вісник Тернопільського національного економічного університету. — 2008. — № 5. — С. 219–230.

6. De Mooij, Ruud, 2011, “Tax biases to Debt Finance: Assessing the Problem, Finding Solutions,” IMF Staff Discussion Note 11/11, IMF, Washington D.C.

Подія/

## Електронному грошовому обігу в Україні — 20 років!

5 серпня 2013 року банківська спільнота України відзначила 20-річчя Системи електронних платежів (СЕП). З цієї нагоди у Національному банку України відбувся круглий стіл на тему “20 років електронного грошового обігу в Україні: досвід, результати, перспективи”, в якому взяли участь представники Національного банку, Центральної розрахункової палати, Університету банківської справи НБУ, Державної фінансової інспекції, банкіри. Присутні поділилися спогадами про основні етапи запровадження і становлення СЕП НБУ, обговорили її поточний стан та перспективи розвитку.

Дату для святкування обрано не випадково. Саме 5 серпня 1993 року в дослідному режимі були здійснені перші платежі через розроблену фахівцями Національного банку систему електронних платежів. А менш як за п'ять місяців СЕП, яка не мала аналогів у пострадянських країнах та наближалася до світових зразків, була введена у повномасштабну промислову експлуатацію і стала єдиною загальнодержавною системою міжбанківських розрахунків.

У затишній залі за круглим столом зібралися однодумці, об'єднані спільною великою справою: батьки-засновники СЕП, які започаткували епоху електронних платежів в Україні, ті, хто нині розвиває, вдосконалює, забезпечує надійну роботу системи, а також її



За круглим столом зліва направо: Віра Ричаківська, Валерій Прохоренко, Наталія Синявська, Наталія Лапко.



На фото на передньому плані зліва направо: Юхим Бендерський, Іван Коваль, Олена Седужкіна, Павло Сениць, Людмила Письменна користувачі.

Заступник Голови Національного банку України Валерій Прохоренко від імені керівництва НБУ привітав усіх присутніх зі святом, наголосивши, що для банківської спільноти нашої країни цей день має бути одним із найбільших свят, а для працівників Національного банку, які 20 років тому взяли на себе таку відповідальну місію, – свідченням вагомого і непересічного здобутку, яким можна і потрібно пишатися, яскравим доказом того, що Україна посідає гідне місце у сфері розробки і запровадження новітніх технологій.

Директор Генерального департаменту інформаційних технологій та платіжних систем Наталія Синявська цифрами охарактеризувала поточний стан СЕП, через яку нині здійснюється 98% міжбанківських переказів у національній валюті в межах України. За 20 років експлуатації системи більш як удесятеро збільшилася кількість початкових платежів, у 250 разів – їх загальна сума. На сьогодні СЕП повністю задовольняє потреби економіки України, постійно розвиваючись і вдосконалюючись, вона залишається однією з найпрогресивніших систем, що функціонують у світі, резюмувала Наталія Синявська.

А починалося все з пошуків шляхів виходу з колапсу грошових розрахунків, що спіткав молоду Українську державу на початку 1990-х років. Тодішній директор департаменту інформатизації Національного банку Анатолій Савченко нагадав присутнім про історичні передумови створення СЕП. Для переказу коштів між банками і суб'єктами господарювання у ті часи використовувалися паперові носії – поштові та телеграфні авізо, які зазвичай мали термін проходження від кількох днів аж до двох місяців або й зовсім могли загубитися в дорозі. Плюс високі темпи інфляції, непоодинокі випадки підроблених платіжних документів спричиняли значні збитки дер-

жаві та підприємцям, спонукали їх до масового переходу на бартерні схеми розрахунків. “На різних урядових нарадах нам постійно ставили запитання: коли Національний банк і банківська система виконуватимуть свою функцію – забезпечуватимуть грошовий обіг?” – пригадав Анатолій Савченко. Вихід був у створенні надійної, уніфікованої, простої в експлуатації, загальнодержавної автоматизованої платіжної системи, за розробку та впровадження якої взялися фахівці Національного банку. І це, зауважте, в умовах низького рівня інформатизації країни, браку надійних телекомунікаційних мереж, засобів захисту інформації і навіть електронної пошти. Усе це фахівцям Національного банку доводилося створювати практично самостійно. А ще переконувати, заохочувати, навчати і залучати у новостворену систему



Спогади ветеранів були емоційними. На передньому плані зліва направо: Ірина Івченко, Олександр Кіреєв, Анатолій Савченко.

всі банки держави та їхні філії. Олександр Кіреєв, котрий на час впровадження СЕП працював заступником Голови Правління Національного банку, пам'ятає, що за кілька місяців розробники СЕП та керівники НБУ об'їхали всі області України, де під час зустрічей з банкірами заявляли прямо: країну чекає катастрофа, якщо цього не зробити. Крім програмно-технічних і технологічних засобів, СЕП запровадила у банківництво й інші не менш важливі новації: нову бухгалтерську модель, ідеологію платіжної системи, яка почалася з розмежування внутрішніх і зовнішніх платежів. “Це була справжня банківська революція”, – зазначив Олександр Кіреєв.

Відповідальним та успішно складеним іспитом для СЕП був перехід у 1997–1998 роках банківської системи на міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та звітності, зазначила заступник Голови Національного банку Віра Ричаківська. “На всіх етапах розвитку СЕП ми працювали по-державницьки”, – переконана вона, а принципи, закладені

при формуванні СЕП, – швидкість, надійність, безпечність платежів – стали базою для подальшого розвитку, відкрили нові можливості для управління монетарними інструментами, обов'язковими резервами банків, сприяли впровадженню системи “клієнт-банк” та інших новітніх систем електронних розрахунків.

Нині близько третини від загальної кількості платежів СЕП становлять платежі від або на користь установ Державної казначейської служби України. Директор департаменту Державної фінансової інспекції України Олена Чечуліна наголосила, що започаткована у 1999–2001 роках співпраця між Національним банком та Державною казначейською службою у сфері здійснення бюджетних платежів через СЕП дала змогу навести лад у бюджетних розрахунках, отримувати щоденну інформацію про рух ресурсів між розпорядниками та одержувачами коштів державного і місцевих бюджетів, достовірну фінансову звітність. “За кілька років на зламі століть ми пройшли такий шлях, який багато країн, у тому числі Росія, ще й досі не подолали”, – зазначила Олена Чечуліна.

Ще один віхвий момент в історії СЕП пригадав виконувач обов'язків начальника Центральної розрахункової палати НБУ Юхим Бендерський: запровадження національної валюти – гривні. Адже у перші дні проведення грошової реформи через систему було переказано величезні обсяги коштів, і СЕП успішно з цим завданням упоралася. “20 років – досить великий термін і в житті людини, а особливо для технологій. Технології всі ці роки не стояли на місці: у 2006-му році відбувся перехід на систему нового покоління СЕП-2, яка працює і нині, вдосконалювалися серверна і технічна база, модернізувалася телекомунікаційна мережа для того, щоб СЕП функціонувала надійно і впевнено”, – зазначив він та наголосив на великому потенціалі для подальшого розвитку: “Середній стаж роботи співро-



У їхніх руках – квіти і нагороди, а також – сьогоднішня і майбутня СЕП.

бітників Центральної розрахункової палати, які безпосередньо займаються СЕП, – 15 років, при цьому їхній середній вік не перевищує сорока років. Тобто вже є достатній досвід, а вік ще сприятливий для навчання, опанування нового, перспективного, цікавого”.

20 років СЕП – це ціла епоха, але попереду нові горизонти і цільові орієнтири. Деякі з них окреслив заступник директора Генерального департаменту інформаційних технологій та платіжних систем – директор департаменту інформаційних технологій НБУ Олексій Білаш. Серед очікуваних перспектив – запровадження нового покоління СЕП-3, можливе впровадження цілодобової роботи системи, наповнення її новими сервісами. Незмінною залишатиметься надійність, прозорість, зручність системи, на які звернула увагу директор Генерального департаменту грошово-кредитної політики НБУ Олена Шербакова та зазначила, що СЕП вистояла в роки останньої фінансової кризи і не дала жодного збою. А ще наголосила, що основою будь-якої розробки, технології чи системи є люди, інтелектуальний



Валерій Прохоренко вручає Анатолію Савченку пам'ятну медаль “Національний банк України. 20 років СЕП”.

потенціал, який високо цінує і розвиває Національний банк.

Чимало компліментів пролунало на адресу СЕП та її розробників з боку банкірів – користувачів системи електронних платежів. Радник голови правління Приватбанку Віктор Лисицький констатував, що СЕП забезпечила перетворення банківської системи України на найсучасніший і найконкурентоспроможніший сектор вітчизняної економіки. Голова правління Райффайзен-банку “Аваль” Володимир Лавренчук назвав СЕП “торжеством наукової думки, ініціативи і кооперації”, що завжди було прита-

манне вітчизняній банківській системі та її флагману – Національному банку України. А представник Промінвестбанку Олексій Андрієць презентував солодкий сюрприз – іменинний торт із написом: “20 років СЕП”.

Засідання за круглим столом завершилося на врочистій піднесеній ноті – врученням нагород і цінних подарунків колишнім і нинішнім працівникам НБУ, відзначеним рішенням Правління та наказом Голови Національного банку за вагомий внесок у забезпечення надійного функціонування Системи електронних платежів та з нагоди 20-річчя запровадження електронного грошового обігу в Україні. Багатьом учасникам урочистостей було вручено нагрудні знаки “Почесна відзнака Національного банку України”, пам'ятні знаки і медалі “Національний банк України. 20 років СЕП” та “20 років Національному банку України”, грамоти, подяки і квіти. □

Юрій Матвійчук,  
“Вісник НБУ”.

Фото Владислава Негребецького.

## Подія/

# У Чернігові відзначили 20-річчя СЕП

9 серпня в управлінні Національного банку України в Чернігівській області пройшли заходи, присвячені 20-літтю створення Системи електронних платежів НБУ. У святковому залі зібралися представники Національного банку країни, комерційних банків, головного управління Державної казначейської служби України в Чернігівській області, запрошені гості. У вступному слові начальник територіального управління НБУ Леонід Волошок зазначив, що СЕП дала великий поштовх розвитку економіки нашої держави. Управління було одним із тих, кому Національний банк довірив запровадження нової системи електронних розрахунків. Завдяки СЕП та самовідданій роботі фахівців усіх рівнів банківська система нині забезпечує якісне та своєчасне обслуговування платіжців.

Заступник Голови Національного банку України Віра Ричаківська розповіла присутнім про економічні умови, в яких запроваджувалася Система електронних платежів, її розвиток, удосконалення та значення для вітчизняної банківської системи і держави в цілому. Директор департаменту платіжних систем НБУ

Наталія Лапко повідомила, що в першому півріччі 2013 року учасниками СЕП здійснено майже 164 млн. початкових платежів на суму 5 680 млрд. грн., що на 2% більше за кількістю й на 8% за сумою порівняно з першим півріччям 2012 року. Нині завантаженість цієї системи становить від 1.2 до 2 млн. платежів на день, коефіцієнт обігу коштів – від 1.5 до 2, а в окремі дні сягає 3.8. Сума платежів, здійснених через СЕП за 2012 рік, приблизно у вісім разів перевищує ВВП.

Спогадами про етапи становлення та реформування Системи електронних платежів, співпрацю структурних підрозділів Національного банку України щодо її впровадження поділився в. о. начальника Центральної розрахункової палати НБУ Юхим Бендерський. Начальник головного управління Державної казначейської служби України в Чернігівській області Анатолій Літош та голова правління Публічного акціонерного товариства “Полікомбанк” Микола Тарасовець відзначили переваги та важливість Системи електронних платежів не лише для комерційних банків та їхніх клієнтів, а й для управління ко-

штами державного бюджету. Швидкість обороту коштів як економічних суб'єктів, так і бюджетних установ завдяки функціонуванню СЕП зросла в рази, що має велике значення для клієнтів. Видатки та надходження до бюджету проходять майже в реальному часі.

Фахівці управління Національного банку України в Чернігівській області, які



Учасники урочистого зібрання.

20 років тому були активними учасниками створення та впровадження нової платіжної системи, приймали в цей день щирі вітання та нагороди від керівництва НБУ. □

Фото Анатолія Чуприни.